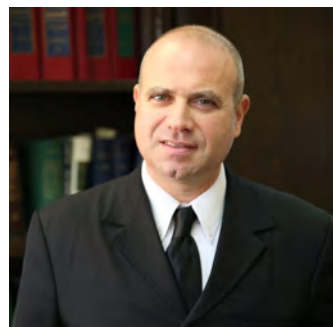

האם הגשת בקשה לסילוק על הסף/העברה לבוררות/מחיקת כותרת ודומיהן – מצדיקה הארכת מועדים להגשת הגנה?

צבי פפרברג, עו"ד*

הצגת הסוגיה:

1. תובע/מבקש מגיש תובענה לבית המשפט. בעל דינו הנתבע מגיש בקשה בטענה מקדמית, כגון: בקשה לדחיה על הסף (לרבות מחוסר סמכות, קיומו של מעשה בי-דין ועוד¹), בקשה למחיקה על הסף², בקשה לעיכוב הליכים והעברה לפסים של בוררות³, בקשה למחיקת כותרת⁴, העברה לפסים של תובענה רגילה⁵ וכיוב' (להלן: "**בקשת ביניים**").
2. במסגרת בקשת הנתבע או במקביל לה הוא עותר לבית המשפט בבקשה כי המועד להגשת כתב הגנה, תשובה, בקשת רשות להתגונן וכיוב' כתבי בי-דין ובהן טענות הנתבע לגופו של עניין, וזאת עד לאחר שבית המשפט ידון תחילה בבקשה המקדמית שהגיש.
3. לכאורה יש הגיון בטענה כי אין טעם בהשחתת זמנם של הצדדים ושל בית המשפט בהגשת כתבי-דין לגופו של עניין מקום בו עשוי בית המשפט לקבל את בקשת הביניים ולייתר את הדיון בפניו בכלל או באופן בו הוגש.
4. מאמר זה יעסוק בגישת בתי המשפט לשאלה האם ראוי בנסיבות שכאלה להאריך המועד להגשת כתב הגנה, בקשת רשות להתגונן, תשובה להמרצת פתיחה וכיוב' נוכח הגשת בקשת ביניים כאמור.

¹ למשל לפי תקנה 101 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד - 1984 (להלן: "**תסד"א**").

² לפי תסד"א 100.

³ בהתאם לסעיף 5 לחוק הבוררות, תשכ"ח - 1968.

⁴ למשל לפי פרק ט"ז לתסד"א, בגין אי התאמת התובענה לסדר דין מקוצר או תסד"א 214 יב לעניין אי התאמה לסדר דין מהיר.

⁵ למשל לפי תסד"א 258 בעניין ביטול המרצת פתיחה.

גישת בית המשפט לשאלת הארכת מועד ושיקוליו:

5. השאלה דנן נדונה בהרחבה בפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) אשר גרוניס בעניין בובליל⁶, שם נקבע:

"נתאר לעצמנו שמוגשת תובענה בסדר דין מקוצר. הנתבע אינו מגיש בקשת רשות להתגונן אלא מגיש בקשה למחיקת הכותרת 'בסדר דין מקוצר'. מהלך כזה אין בו די מבחינת הנתבע. אם תידחה הבקשה למחיקת כותרת עלול הנתבע למצוא עצמו וידין על ראשו, שכן לא הגיש במועד בקשת רשות להתגונן (ראו למשל, ע"א 465/66 גלבר נ' טורנר, פ"ד כ(4) 772). כדי למנוע זאת מלווה הבקשה למחיקת כותרת בבקשה אחרת - להאריך את המועד להגשת בקשת הרשות להתגונן עד לאחר הכרעה בבקשת המחיקה. ... ניתן יהיה לנצל ביתר יעילות את הזמן השיפוטי, שהינו המשאב היקר ביותר של מערכת המשפט, אם ניתן יהיה לטפל בעת ובעונה אחת בשתי הבקשות, זו למחיקת כותרת וזו למתן רשות להתגונן. אלמלא ניתנה הארכת מועד להגשת בקשת רשות להתגונן, היה הנתבע נאלץ להגיש הן את הבקשה למחיקת כותרת והן את בקשת הרשות להתגונן בעת ובעונה אחת (אין זה משנה אם הבקשות היו מוגשות כשתי בקשות נפרדות בכתב או בגדרה של בקשה אחת שבה סעדים חלופיים)... יחד עם זאת, יהיו מצבים חריגים ויוצאי דופן בהם ראוי יהיה ליתן ארכה לבעל דין להגשת טענותיו לגופם של דברים (בין אם מדובר בכתב הגנה, בבקשת רשות להתגונן, בתשובה להמרצת פתיחה או במצבים דומים). זאת, כאשר מתקיימים שני תנאים מצטברים: ראשית, נראה על פני הדברים שיש סיכוי סביר לטענה הדיונית המקדמית; שנית הנתבע או המשיב חייב להשקיע משאבים רבים ביותר, שאינם פרופורציונליים בנסיבות העניין, על מנת להתגונן לגופם של דברים וכל עוד לא הוכרעה טענתו המקדמית. היחס בין שני התנאים האמורים ניתן להגדרה כמקבילית כוחות (השוו, רע"א 10066/04 נ.ר. ספאנטק תעשיות בע"מ נ' ד.ס.פ. ספיר אנטרפרייז בע"מ, פ"ד נט (4) 700; רע"א 6550/06 עמותת מוסדות סאטמר נ' שיכון קרית יואל בע"מ, (טרם פורסם)). כלומר, ככל שמשקלו של אחד מבין שני התנאים רב יותר ניתן יהיה להסתפק במטען נמוך יותר לגבי התנאי האחר. בחינה של המקרה הנוכחי, שמטבע הדברים יכולה להיעשות אך ורק על בסיס המרצת הפתיחה, מגלה שתנאים אלה אינם מתקיימים." (ההדגשות שלי - צ.פ.)

6. הדברים האמורים בפס"ד בובליל התייחסו לשאלה האם יש להאריך מועד להגשת בקשת רשות להתגונן מקום בו תלויה ועומדת בקשה למחיקת הכותרת סדר דין מקוצר והעברת התובענה לפסים של תובענה רגילה, על כל ההבדלים בהליכי ההתגוננות.⁷

7. האם העקרונות שנפסקו בפס"ד בובליל חלים גם על בקשות מקדמיות לסעדים "כבדים" יותר, כדון סילוק על הסף?⁸

8. על שאלה זו ענה בית המשפט העליון בפסק דינו בעניין אסותא⁹:

"מעבר לדרוש מצאתי לנכון להעיר למבקשת, כי אין בידיה זכות שטענתה בבקשה לסילוק על הסף תידון עוד בטרם הוגש כתב הגנתה, וככלל אין זה ראוי להאריך מועד להגשת כתב הגנה כשמוגשת בקשה לסילוק על הסף ובית המשפט מתבקש להקדים

⁶ רע"א 10227/06 בובליל נ' עו"ד אינדיג, נבו (5.2.2007) (להלן: "פס"ד בובליל").

⁷ כך למשל: בתובענה בסדר דין רגיל – לנתבע זכות להתגונן, בניגוד לצורך בקבלת רשות להגן בהליכי סד"מ; בכתב הגנה רגיל אין צורך בצירוף תצהיר הנדרש לתמוך בבר"ל (תסד"א 205).

⁸ והשווה: ע"א 693/83 שמש נ' רשם המקרקעין, פ"ד מב (2) 668, 671; ע"א 5634/05 צוקית הכרמל בע"מ נ' מיכה צח, נבו (4/6/2007).

⁹ רע"א 2655/12 אסותא מרכזים רפואיים בע"מ נ' פלוגי, נבו (29/5/2012).

ולדון בבקשה. לענין זה ראו החלטתו המפורטת של השופט (כתארו אז) א' גרוניס ברע"א 10227/06 בובליל נ' עו"ד אינדיג ([פורסם בנבו], 5.2.2007); יואל זוסמן, סדרי הדין האזרחי (מהדורה שביעית, שלמה לוינ עורך, 1995) סעיף 336 (ה"ש 29))." (ההדגשות שלי - צ.פ.)

9. תחולת העיקרון לפיו מוטב לבית המשפט שיהיו בפניו מלוא כתבי בי-דין הרלוונטיים בטרם ידון בבקשות מקדמיות לסילוק על הסף, וכי אין זה ראוי להאריך "אוטומטית" המועד להגשת כתבי הגנה/תשובה לגופו של עניין רק מכיוון שבקשת ביניים כנ"ל תלויה ועומדת, נדונה בפס"ד **אירופה ישראל**¹⁰, שם נפסק:

"ככלל מן הראוי שהדיון בערכאה הדיונית ייערך לאחר שהוגשו כתבי הטענות כולם ... הגשתה של בקשה לסילוק על הסף ... לא ראוי לה שתעצור את מרוץ הזמן להגשתו של כתב הגנה" (פסקה 7 לפסק הדין ב).

10. תחולת העקרונות הנ"ל גם בהליכים שאינם נדונים לפי תסד"א, נדונה בבג"צ **קיבוץ סופה**¹¹ שם נפסק:

"אין בידי להיעתר לבקשה. משיקולים של יעילות דיונית כוללת, במרבית המקרים עדיף כי טענותיו המקדמיות של בעל-דין תיטענה בגדרי תשובתו להליך, ולא בגדרי 'בקשה לסילוק על הסף'. לפיכך, ככלל, למעט מצבים חריגים ויוצאי דופן (שאינם מתקיימים, לטעמי, כאן), אין זה ראוי ליתן לבעל-דין ארכה להגשת טענותיו לגופם של דברים, עד לאחר הכרעה ב'בבקשה לסילוק על הסף' שהוגשה מטעמו"

11. באופן דומה נפסק להלכה על יסוד פס"ד **בובליל**, גם בעניין טענה מקדמית בדבר קיום הסכם בוררות ובקשה לעכב הליכים ולהעבירם לפסים של בוררות¹² אינה עוצרת מירוץ המועדים להגשת בקשת רשות להתגונן (או כתב הגנה) נפסק בעניין בר-לב(גאידמק)¹³:

"צדק בית המשפט משדחה את בקשת המבקש להארכת המועד להגשת בקשת הרשות להגן. כפי שנקבע בעניין בובליל, בקשות מסוג זה תתקבלנה אך במקרים חריגים ויוצאי דופן, ובהתקיימם של שני תנאים: 'ראשית, נראה על פני הדברים שיש סיכוי סביר לטענה הדיונית המקדמית; שנית הנתבע או המשיב חייב להשקיע משאבים רבים ביותר, שאינם פרופורציונליים בנסיבות העניין, על מנת להתגונן לגופם של דברים וכל עוד לא הוכרעה טענתו המקדמית' (שם, פסקה 9). כפי שצוין לעיל, טענתו של המבקש בנוגע לתניית הבוררות אין לה, אף על פניה, על מה להיסמך. בדומה, המבקש אף לא הראה בכל צורה שהיא מדוע הגשת בקשת הרשות להגן הייתה דורשת ממנו השקעת משאבים בלתי פרופורציונלית. המבקש טוען כי החלטתו של בית המשפט המחוזי לדחות את הבקשה למתן ארכה, בשעה שהמועד להגשת בקשת הרשות להתגונן חלפה, גרמה לו לעיוות דין. אלא שהקושי במצב בו מצא המבקש את עצמו בעקבות דחיית הבקשה נעוץ כל כולו בהחלטתו לעשות דין לעצמו ולהימנע מהגשת הבקשה הגם שלא קיבל לכך כל אישור מבית המשפט. בנסיבות אלו לא היה כל מקום להיענות לבקשה אף מטעם זה, ואין למבקש להלין אלא על עצמו בשל הפגיעה שנגרמה לו." (ההדגשות שלי - צ.פ.)

¹⁰ רע"א 9030/04 אירופה ישראל (מ.מ.ש) נ' גדיש קרנות גמולים בע"מ, נבו (26/6/2007).

¹¹ בג"צ 1047/13 קיבוץ סופה נ' הרשות הממשלתית למים ולביוב, נבו (25/4/2013).

¹² ראה הי"ש 3 לעיל.

¹³ רע"א 1206/09 אריה בר-לב (ארקדי גאידמק) נ' chainrai balram, נבו (21/6/2009).

סיכום:

12. מן האמור לעיל עולה גישה ברורה של בית המשפט העליון לפיה, למעט במקרים חריגים הרי שככלל מן הראוי שהדיון בערכאה הדיונית ייערך לאחר שהוגשו כתבי הטענות כולם, וגם מקום בו הוגשה בקשת ביניים, לרבות בקשה לסעד כבד משקל כדוגמת בקשה לסילוק על הסף, אין בעצם הגשת בקשת הביניים כדי לעצור את מרוץ הזמן להגשת כתבי טענות לגופו של עניין, ואין בעל דין רשאי להניח כי עצם הגשת בקשת ביניים כאמור לעיל תיצור עבורו הארכת מועדים אוטומטית.

***הכותב הינו עורך דין בפפרברג ושות' – משרד עורכי דין ונוטריון (פורסם לראשונה באתר: <http://www.feferberg.com>).**